

UZ RETROSPEKTIVU FOTOGRAFA LUCIENA CLERGUEA U OKVIRU IZLOŽBE »ČOVJEK I MORE« U ZADRU

Venere iz morske pjene

Kao da smo prisutni ponovljenom rođenju kakve sredozemne Venere iz morske pjene koja je uvjerljivija od svih onih botičelijevskih prispodoba samim tim što na sebi ne nosi tragove urbane taštine, kićene haljine i svilene velove, nego je dijelom neke gotovo trome morske faune

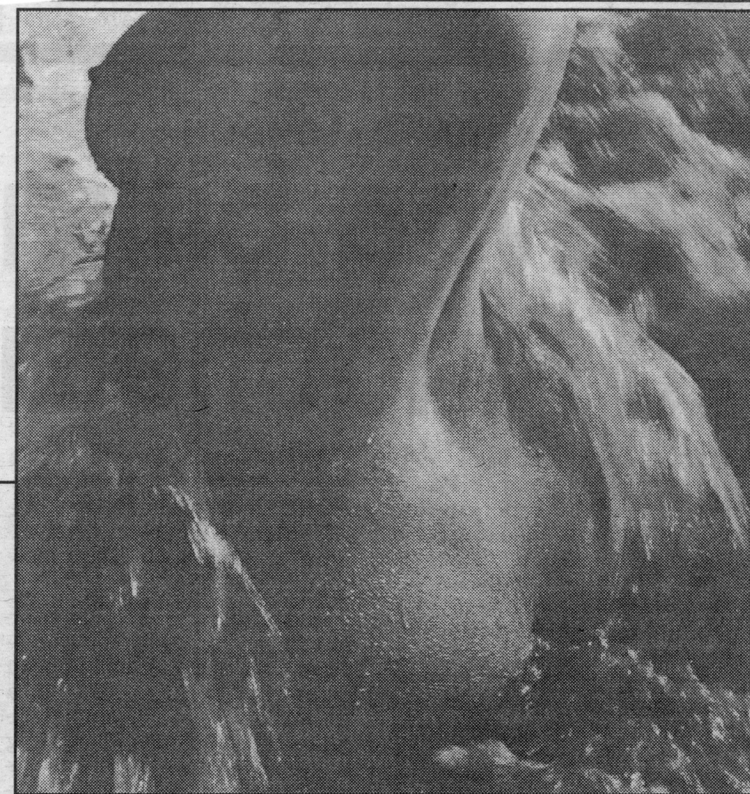
Lucien Clergue (Arles, 1934.), bez pretjerivanja, legenda je svjetske autorske fotografije, jedan od onih koji su obilježili 20. stoljeće i svjetlopisnom mediju podarili pravu artistsku auru. Clergue je vrstan artizant koji je fotografiju shvatio kao disciplinu u kojoj se ostvaruju umjetničke aspiracije, a pritom ne iznevjerava njezina dokumentaristička priroda. Jedan je od onih koji su kroz novi medij sudjelovali i u avangardnim kretanjima pedesetih godina (udjel u filmu **Jeana Cocteau Orfejev san**, film o **Pablu Picassu**), a u glasovite Clergueove festivalske projekte valja pribrojiti pokretanje Međunarodnih fotografskih susreta u Arlesu.

Ovaj prvi doktor fotografije i predavač na svjetskim institutima i koledžima, uz zastupljenost

u renomiranim svjetskim kolekcijama, dobitnik je brojnih nagrada i vitez Legije časti. Djela izložena u okviru izložbe *Čovjek i more* u zadarskoj Gradskoj loži nastala su u razdoblju od 1959. do 1997. godine i svojevrsna su retrospektiva Clergueova rada. Već sami naslovi nude orijentir za iščitavanje Clergueove opsesije morskim iskonom, od *Odraga mora*, *Oceanske kozmogonije*, *Postanka*, *Mediterrana u bijesu* i *Jezika pijeska*. Njegovi aktovi na plaži u sebi nose opće i univerzalno kroz susret anonimnog tijela (karakteristično kadriranje bez glave) i elementa, kao nešto što ide zajedno i sljubljeno na susretištu morske pjene, pijeska i tjelesnih oblina koje zazivlju forme brežuljaka ili pješćanih dina. Clergue pritom snima one momente sraza mora i ti-

jela koji rađaju senzualnim priljepnostima i gotovo erotičnim tenzijama, ništa više na strani ženskog akta negoli sladostrasne zapjenjenosti vala.

Clergue svakako erotizira prirodu, ali ta erotika ne izvire iz seksualnih nagovještaja ljudskomorske kopulacije, već iz meke slivenosti oblika koji se prožimaju, vode koja pokriva tijelo, pijeska koji pokriva tjelesne izbočine i prodire u udubljenja. Fotograf kao da se, na drugoj strani, poduhvatio stvaranja novih tijela, nove kože prekrivene slojem svjetluca-vih zrnaca i kapi. Kao da smo prisutni ponovljenom rođenju kakve sredozemne Venere iz morske pjene koja je uvjerljivija od svih onih botičelijevskih prispodoba samim tim što na sebi ne nosi tragove urbane taštine, kićene halji-

Lucien Clergue: »Morski akt«, Camargue, 1972.

ne i svilene velove, nego je dijelom neke gotovo trome morske faune, djelićem vodenog svijeta koji valovi naplavljuju na obalu, pijesak pridize i povlači, ili ostavlja na suhom do sljedeće velike plime.

Fotografirajući obalu, pješćanu plažu ili meandriranje morsko-ga toka među kamenim usjecima, Clergue na trenutke stvara gotovo fantastične konfiguracije. Vršno svjetlo i duboka crnina igraju ulogu dramatičnog pojačavanja prizora, a posebne svjetlosne okolnosti znaju obično otjecanje pijeska u more prikazati kao vulkansku lavu ili opasni vrutak živoga blata. Ponekad se more i pijesak zacrne do asfaltne tame i denaturiraju do žitke mase, a nije pretjerano asociirati (što fotograf podcrtava i naslovom djela) i karkvo zemno geološko nabiranje

dok su se more i kopno borili za prevlast davno prije pojave života.

Bez obzira što prikazuje, Clergue estetizira na jedan gotovo slikarski način. Njegovi su morski efekti ravni djelima biomorfne slikarske apstrakcije, a bogate teksture u najradikalnijim apstrahiranjima, kao da zazivlju podneblje informela. Njegovi će aktovi i krajolici, borbe s bikovima, cigani i portreti, nema sumnje, ostati trajnim vrijednostima one fotografije 20. stoljeća koja je uspješno pronašla put iz bespuća dokumentarizma i mehaničkog mimezisa do visoke umjetničke kvalitete, jednom za svagda objavljujući da je medij fotografije ravnopravan tradicionalnim umjetničkim disciplinama.

Vinko SRHOJ